

Eerste Aardkundig Monument Noord-Holland 'onthuld'

Linda Rose Smit

L.R.E.P. Smit, Vogelzand 2225, 1788 GB Den Helder

Aardkundig monumenten kun je niet onthullen, daar zijn ze uiteraard te groot voor. Toch vond er 25 november jl. een feestelijke onthulling plaats, om de aanwijzing van de strandwal van Spaarnwoude tot aardkundig monument te vieren. De feestelijkheden hadden plaats in het kerkje van Stompvoren te Spaarnwoude, dat op de strandwal staat. Kerkje en strandwal samen (Afb. 1) vormen een markant punt in het landschap van Spaarnwoude en zijn dus bij uitstek geschikt om als eerste aardkundig monument te dienen.

Bij de onthulling heette Tom Balsem de aanwezigen welkom en schetste in het kort de ontwikkelingen die tot de aanwijzing van de strandwal tot monument hadden geleid. Vervolgens schetste Dr. Wim de Gans van NITG-TNO kort de ontstaansgeschiedenis van de strandwal van Spaarnwoude en de ontwikkeling van het landschap in Noord-Holland. De strandwal van Spaarnwoude is de oudste van Nederland en werd zo'n 5200 jaar geleden gevormd, ten tijde van een periode van kustuitbouw. Omdat de strandwal niet al te groot was, bleef hij gespaard voor het afgraven ten behoeve van zandwinning. Vanaf de 17^e eeuw maar vooral in de laatste helft van de 19^e eeuw, vielen veel strandwallen ten prooi aan de zandwinning, die nodig was voor de aanleg en uitbreiding van steden.

Het kerkje waarvan de toren ook al ruim 900 jaar staat, vormt een goede toevoeging. Aardkundige waarden en cultuurhistorische waarden kunnen elkaar versterken en de belangstelling van het publiek vergroten. Marijke Visser gaf een kort beeld van de rol van het kerkje in de gemeenschap van Spaarnwoude en de omliggende dorpen. Het was de enige kerk in de wijde omtrek en nu nog zijn in het landschap de paden te zien die voor de zondagse kerkgang werden gebruikt.

Erik Khodabux bedankte de vele medewerkers aan dit al zeven jaar durende project namens de Provincie Noord-Holland. Hierna overhandigde hij de cd-rom over het aardkundig erfgoed aan Ada Wildekamp, gedeputeerde van de Provinciale Staten. Zij onthulde bij de poort naar het kerkterrein een zwerfkei die de aanwijzing tot Aardkundig Monument markeert. In haar speech roemde zij de bijzondere waarde van het monument, met daar-

op een kerkje 'ouder dan Amsterdam'. Zij verwoordde de mening van de provincie die paal en perk wil stellen aan de bedreigingen van de bewijzen van onze ontstaansgeschiedenis. Alleen het verlenen van status als aardkundig monument zal echter niet genoeg zijn de zestien bijzondere plekken in Noord-Holland te behouden. Ze zullen daarom worden beschermd met de Provinciale Milieuvordering. De 64 andere gebieden met bijzondere bodemwaarden zullen worden opgenomen in het provinciale Streekplan. Gemeenten dienen bij het ontwikkelen van bestemmingsplannen rekening te houden met deze plekken.

De provincie wil via het aanwijzen van aardkundig monumenten meer aandacht vragen voor aardkundige waarden in het landschap. In het vlakke Noord-Holland geen eenvoudige opgave. Je moet goed (willen) kijken om de bijzonderheid van ons deltalandschap te herkennen en erkennen. Gelukkig is er de laatste jaren een groeiende belangstelling voor aardkundige waarden. Het platform draagt daar zeker toe bij. Nog al te vaak gaat de belangstelling voor ons landschap niet verder dan het maaiveld. Er wordt natuur gecreëerd met vernietiging van het bodemarchief. Vooral het natte landschap mag zich bij natuurliefhebbers en -voorvechters op een grote belangstelling verheugen. Helaas gaat met het creëren van dergelijke natuurgebieden vaak de geologische waarde van ons landschap verloren.

Alle aardkundig interessante plekken zijn in kaart gebracht en beschreven en jaarlijks zal er minstens één aardkundig monument worden aangewezen. Hiermee zal hopelijk het besef groeien dat er meer de moeite van het beschermen en bewaren waard is, dan alleen datgene wat op het eerste oog zichtbaar is.

De hierboven genoemde cd-rom bevindt zich in de bibliotheek van de NGV.

Afb. 1. Het kerkje van Spaarnwoude op de strandwal.